

ΑΡΧΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ
ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΙ
Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ-

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

(Α΄ Μέρος)

Κεφάλαιο 1, παράγραφοι 16-32 (από μετάφραση)

[16] Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου ὀρμώμενοι τὴν βασιλέως κακῶς ἐποίουν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἐφεσον ἐπέπλεον, καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγούς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσείλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον.

[17] Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις.

Ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι·

[18] ἢ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν. Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀβύδου παρέπλει εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὖσαν Ἀθηναίων· καὶ οἱ Ἀβυδηνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι παρῆσαν περὶ ἧς ἠγεῖτο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος.

[19] Προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἰροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὖσαν πλουσίαν καὶ οἴνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη· τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκε Λύσανδρος.

[20] Οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας πλέοντες ὠρμίσαντο τῆς Χερρονήσου ἐν Ἐλαιούντι ναυσὶν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. Ἐνταῦθα δὴ ἀριστοποιούμενοι αὐτοῖς ἀγγέλλεται τὰ περὶ Λάμψακον, καὶ εὐθὺς ἀνήχθησαν εἰς Σηστόν.

[21] Ἐκεῖθεν δ' εὐθὺς ἐπισιτισάμενοι ἔπλευσαν εἰς Αἰγὸς ποταμούς· ἀντίον τῆς Λαμψάκου· διεῖχε δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ταύτην σταδίου ὡς πεντεκαίδεκα. Ἐνταῦθα δὴ ἐδειπνοποιοῦντο.

[22] Λύσανδρος δὲ τῇ ἐπιούσῃ νυκτί, ἐπεὶ ὄρθρος ἦν, ἐσήμανεν εἰς τὰς ναῦς ἀριστοποιησαμένους εἰσβαίνειν, πάντα δὲ παρασκευασάμενος ὡς εἰς ναυμαχίαν καὶ τὰ παραβλήματα παραβάλλον,

[16] Οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντας ὀρμητήριον τὴν Σάμον λεηλατούσαν τὴν χώραν τοῦ βασιλέως καὶ ἐπλεον ἐναντίον τῆς Χίου καὶ τῆς Ἐφέσου καὶ προετοιμάζονταν γιὰ ναυμαχία καὶ ἐξέλεξαν ὡς στρατηγούς ἐπίσης, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτῶν ποὺ ὑπῆρχαν, τὸ Μένανδρον, τὸν Τυδέα καὶ τὸν Κηφισόδοτον.

[17] Ὁ Λύσανδρος ἀπέπλευσε ἀπὸ τῆς Ῥόδου, παραπλέοντας τὰ παράλια τῆς Ἰωνίας, γιὰ τὸν Ἑλλήσποντον με σκοπὸν νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἀπόπλου τῶν ἀθηναϊκῶν πλοίων καὶ νὰ ὑποτάξῃ τὶς πόλεις ποὺ εἶχαν ἀποστατήσῃ ἀπὸ αὐτοῦ (=Λακ.).

Συγχρόνως καὶ οἱ Ἀθηναῖοι βγήκαν ἀπὸ τὸ λιμάνι τῆς Χίου στὴν ἀνοιχτὴ θάλασσα·

[18] γιὰ τὴν παράλια τῆς Μ. Ἀσίας ἦταν ἐχθρικά σ' αὐτοῦς. Ὁ Λύσανδρος ἐπλεε παραλιακά ἀπὸ τὴν Ἀβυδο γιὰ τὴν Λάμψακον, ποὺ ἦταν σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων· οἱ κάτοικοι τῆς Ἀβύδου καὶ οἱ λοιποὶ σύμμαχοι (τῶν Λακ.) ἐφτασαν πεζοπορώντας· καὶ ἀρχηγὸς αὐτῶν ἦταν ὁ Θώραξ ὁ Λακεδαιμόνιος.

[19] Καὶ ἀφοῦ ἔκαναν ἐπίθεση στὴν πόλη, τὴν κυρίεψαν με ἐφόδο καὶ τὴν λεηλάτησαν οἱ στρατιῶτες, καθὼς ἦταν πλούσια καὶ γεμάτη κρασί, σιτάρι καὶ ἄλλα ἐφόδια· ὅλους ὅμως τοὺς πολίτες ὁ Λύσανδρος τοὺς ἀφήσε ἐλεύθερους.

[20] Οἱ Ἀθηναῖοι πλέοντας ἀπὸ κοντὰ ἀγκυροβόλησαν στὸν Ἐλαιούντα τῆς Χερσονήσου με ἑκατὸν ὀγδόντα πλοία.

Ἐνῶ λοιπὸν γευματίζαν ἐκεῖ, ἔμαθαν τὰ νέα γιὰ τὴν Λάμψακον καὶ ἀμέσως ἀνοίχτηκαν γιὰ τὴν Σηστό.

[21] Ἀπὸ ἐκεῖ, ἀφοῦ ἐφοδιάστηκαν με τροφίμα, ἔπλευσαν ἀμέσως στοὺς Αἰγὸς ποταμούς, ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Λάμψακον·

στὸ μέρος αὐτὸ ὁ Ἑλλήσποντος ἔχει πλάτος περίπου δεκαπέντε στάδια. Κι ἐκεῖ ἐπαίρναν τὸ δείπνο τοὺς.

[22] Ὁ Λύσανδρος τὴν ἐπόμενη νύχτα, ὅταν ξημέρωνε, ἔδωσε σήμα στα πληρώματα, ἀφοῦ προγευματίσουν, νὰ ἐπιβιβαστοῦν στα πλοία, καὶ ἀφοῦ ἔκανε ὅλες τὶς προετοιμασίες σαν γιὰ ναυμαχία καὶ ἐνῶ τοποθετοῦσε στα πλάγια τῶν πλοίων παραπετάσματα,

προεῖπεν ὡς μηδεὶς κινήσοιτο ἐκ τῆς τάξεως
μηδὲ ἀνάξοιτο.

[23]Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι
ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ἐν μετώπῳ
ὡς εἰς ναυμαχίαν.
Ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀντανήγαγε Λύσανδρος,
καὶ τῆς ἡμέρας ὀψὲ ἦν,
ἀπέπλευσαν πάλιν εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμούς.

[24]Λύσανδρος δὲ τὰς ταχίστας τῶν
νεῶν ἐκέλευσεν ἔπεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις,
ἐπειδὴν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὅ τι ποιῶσιν
ἀποπλεῖν καὶ αὐτῷ ἐξαγγεῖλαι.
Καὶ οὐ πρότερον ἐξεβίβασεν ἐκ τῶν νεῶν
πρὶν αὐταὶ ἦκον.
Ταῦτα δ' ἐποίει τέτταρας ἡμέρας·
καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανάγοντο.

[25]Ἀλκιβιάδης δὲ κατιδὼν
ἐκ τῶν τειχῶν τοὺς μὲν Ἀθηναίους
ἐν αἰγιαλῷ ὀρμοῦντας
καὶ πρὸς οὐδεμιᾷ πόλει,
τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ μετιόντας
πεντεκαίδεκα σταδίου ἀπὸ τῶν νεῶν,
τοὺς δὲ πολεμίους ἐν λιμένι
καὶ πρὸς πόλει ἔχοντας πάντα,
οὐκ ἐν καλῷ ἔφη αὐτοὺς ὀρμεῖν,
ἀλλὰ μεθορμίσαι εἰς Σηστόν παρήνει

πρὸς τε λιμένα καὶ πρὸς πόλιν·
οὗ ὄντες ναυμαχήσετε, ἔφη,
ὅταν βούλησθε.

[26]Οἱ δὲ στρατηγοί, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος,
ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν·
αὐτοὶ γὰρ νῦν στρατηγεῖν,
οὐκ ἐκείνῳ. Καὶ ὁ μὲν ᾤχετο.

[27]Λύσανδρος δ', ἐπεὶ ἦν ἡμέρα πέμπτη
ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις,
εἶπε τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένοις,
ἐπὶν κατίδωσιν αὐτοὺς ἐκβεβηκότας
καὶ ἐσκεδασμένους κατὰ τὴν Χερρόνησον
(ὅπερ ἐποιοῦν πολὺ μᾶλλον καθ' ἑκάστην ἡμέραν,

τά τε σιτία πόρρωθεν ὠνούμενοι
καὶ καταφρονοῦντες δὴ τοῦ Λυσάνδρου, ὅτι οὐκ
ἀντανήγεν),

προειδοποίησε να μην απομακρυνθεῖ κανένας ἀπὸ τὴν
παράταξη μήτε να ανοιχτεῖ στο πέλαγος.

[23]Οἱ Ἀθηναῖοι ἀμέσως με τὴν ἀνατολή τοῦ ἡλίου
παρατάχτηκαν κατὰ μέτωπο μπροστά στο λιμάνι
για ναυμαχία.
Ἐπειδὴ ὁμως ὁ Λύσανδρος δεν ἐβγαλε τα πλοία του για να
τοὺς ἀντιμετωπίσει – ἦταν ἄλλωστε ἀργά –
γύρισαν πάλι στους Αἰγὸς ποταμούς.

[24]Τότε ὁ Λύσανδρος διέταξε τα πιο γρήγορα πλοία του
να ἀκολουθοῦν τοὺς Ἀθηναίους και,
αφοῦ παρατηρήσουν τι κάνουν ὅταν ἀποβιβαστοῦν στὴν
ξηρά, να ἀποπλεύσουν και να του το ἀνακοινώσουν.
(Στο μεταξύ) δεν ἀποβίβασε ἀπὸ τα πλοία τοὺς στρατιώτες
του, παρὰ μόνο αφοῦ ἐπέστρεψαν τα ταχύπλοα.
Τὴν τακτικὴ αὐτὴ τὴν ἀκολουθοῦσε για τέσσερις μέρες,
ἐνῶ οἱ Ἀθηναῖοι (στο διάστημα αὐτό) ἐβγαίνουν στὴν
ανοιχτὴ θάλασσα για να τὸν ἀντιμετωπίσουν.

[25]Ὁ Ἀλκιβιάδης, ὅταν παρατήρησε ἀπὸ ψηλά
ἀπὸ τα τείχη τοῦ πύργου του ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι
εἶχαν ἀγκυροβολήσει σε ἀνοιχτὴ/ἀμμόδη παραλία
και μακριὰ ἀπὸ κάθε πόλη
και ὅτι ἀναζητοῦσαν τα ἐφόδια ἀπὸ τὴ Σηστό,
που ἀπεῖχε ἀπὸ τα πλοία δεκαπέντε στάδια,
ἐνῶ (ὅτι) οἱ ἐχθροὶ (ναυλοχοῦσαν) σε λιμάνι
και εἶχαν τα πάντα κοντὰ σε πόλη,
τοὺς εἶπε ὅτι δεν εἶχαν ἀράξει σε καλὸ μέρος
και τοὺς συμβούλευσε να μετακινηθοῦν στὴ Σηστό,
ἀλλάζοντας ἀγκυροβόλι,
κοντὰ σε λιμάνι και στὴν πόλη·
«ἐκεῖ ἀν εἶστε, μπορεῖτε να ναυμαχήσετε – εἶπε –
ὅταν το θελήσετε».

[26]Οἱ στρατηγοὶ ὁμως – ἰδίως ὁ Τυδέας και ὁ Μένανδρος
– τὸν πρόσταξαν να φύγει·
γιατί (του εἶπαν) ὅτι τώρα οἱ ἴδιοι ἦταν στρατηγοὶ
και ὄχι ἐκεῖνος. Καὶ αὐτὸς σηκώθηκε κι ἐφυγε.

[27]Ὁ Λύσανδρος τὴν πέμπτη ἡμέρα,
αφότου οἱ Ἀθηναῖοι ἐπλεαν ἐναντίον του,
διέταξε αὐτοὺς που κατασκόπευαν τοὺς Ἀθηναίους κατὰ
διαταγὴ του, ὅταν δουν αὐτοὺς να ἔχουν ἀποβιβαστεῖ
και να εἶναι διασκορπισμένοι στὴ χερσόνησο
(πράγμα ἀκριβῶς που οἱ Ἀθηναῖοι συνήθιζαν να κάνουν
κάθε μέρα ὄλο και περισσότερο,
γιατί και τα τρόφιμα τα ἀγόραζαν ἀπὸ μακριὰ και
περιφρονοῦσαν φυσικὰ τὸ Λύσανδρο, διότι δεν ἐβγαίνε
ἀπὸ τὸ λιμάνι για να τοὺς ἀντιμετωπίσει),

ἀποπλέοντας τοῦμπαλιν παρ' αὐτὸν
ἄραι ἀσπίδα κατὰ μέσον τὸν πλοῦν.
Οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν ὡς ἐκέλευσε.
[28]Λύσανδρος δ' εὐθὺς ἐσήμανε
τὴν ταχίστην πλεῖν·
συμπαρήει δὲ καὶ Θώραξ τὸ πεζὸν ἔχων.
Κόνων δὲ ἰδὼν τὸν ἐπίπλου,ν,
ἐσήμανεν εἰς τὰς ναῦς βοηθεῖν κατὰ κράτος.

Δισκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων,
αἱ μὲν τῶν νεῶν δίκροτοι ἦσαν,
αἱ δὲ μονόκροτοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναί·
ἡ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν ἐπτά
πλήρεις ἀνήχθησαν ἀθροαί
καὶ ἡ Πάραλος,
τὰς δ' ἄλλας πάσας Λύσανδρος ἔλαβε πρὸς τῇ γῆ.
Τοὺς δὲ πλείστους ἄνδρας ἐν τῇ γῆ συνέλεξεν·
οἱ δὲ καὶ ἔφυγον εἰς τὰ τευχύδρια.

[29]Κόνων δὲ ταῖς ἐννέα ναυσὶ φεύγων,
ἐπεὶ ἔγνω τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα διεφθαρμένα,
κατασχὼν ἐπὶ τὴν Ἀβαρνίδα
τὴν Λαμψάκου ἄκραν ἔλαβεν αὐτόθεν
τὰ μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ἰστία,
καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτὼ ναυσὶν ἀπέπλευσε παρ' Εὐαγόραν
εἰς Κύπρον, ἡ δὲ Πάραλος εἰς τὰς Ἀθήνας,
ἀπαγγελοῦσα τὰ γεγονότα.

[30]Λύσανδρος δὲ τὰς τε ναῦς καὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ
τᾶλλα πάντα εἰς Λάμψακον ἀπήγαγεν,
ἔλαβε δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν ἄλλους τε
καὶ Φιλοκλέα καὶ Ἀδείμαντον.
Ἦι δ' ἡμέρα ταῦτα κατειργάσατο,
ἔπεμψε Θεόπομπον τὸν Μιλήσιον ληστήν εἰς
Λακεδαίμονα, ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγονότα,
ὃς ἀφικόμενος τριταῖος ἀπήγγειλε.

[31]Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρος ἀθροίσας
τοὺς συμμάχους ἐκέλευσε βουλευέσθαι
περὶ τῶν αἰχμαλώτων.
Ἐνταῦθα δὲ κατηγοραὶ ἐγίνοντο πολλαὶ
τῶν Ἀθηναίων, ἃ τε ἤδη παρενομήκεσαν
καὶ ἃ ἐψηφισμένοι ἦσαν ποιεῖν,
εἰ κρατήσκειαν τῇ ναυμαχίᾳ,
τὴν δεξιᾶν χεῖρα ἀποκόπτειν τῶν ζωγηθέντων πάντων,
καὶ ὅτι λαβόντες δύο τριήρεις,
Κορινθίαν καὶ Ἀνδρίαν,
τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πάντας κατακρημνίσκειαν.

να ἐπιστρέψουν με τα πλοία πίσω σ' αὐτὸν
καὶ να υψώσουν μια ασπίδα στο μέσο της διαδρομῆς.
Κι αυτοὶ ἐξετέλεσαν αὐτά, ὅπως τοὺς πρόσταξε.
[28]Τότε ο Λύσανδρος ἔδωσε ἀμέσως σήμα
να ξεκινήσει ο στόλος ολοταχῶς·
συμπορευόταν καὶ ο Θώραξ με το πεζικό του.
Ο Κόνων, μόλις εἶδε τὴν ἐπιθετικὴ κίνηση τῶν ἐχθρῶν,
ἔδωσε σήμα (στους στρατιῶτες) να τρέξουν ἀμέσως στα
πλοία.

Επειδὴ ὅμως οἱ ἄνθρωποι εἶχαν διασκορπιστεῖ,
ἄλλα πλοία βρέθηκαν με δύο μόνο σειρές κωπηλάτες,
ἄλλα με μία καὶ ἄλλα τελείως ἀδεια·
μόνο το πλοῖο τοῦ Κόνωνα καὶ ἄλλα ἐφτά,
που βρέθηκαν ἐπανδρωμένα κοντά του, ὅλα μαζί βγήκαν
στ' ανοιχτά, μαζί καὶ ἡ Πάραλος,
ἐνῶ ὅλα τα ἄλλα ο Λύσανδρος τα κατέλαβε στὴν ἀκτὴ.
Επίσης, στὴν ἀκτὴ αἰχμαλώτισε τοὺς περισσότερους
ἄντρες· μερικοὶ ὅμως πρόλαβαν καὶ κατέφυγαν στα μικρὰ
οχυρά (τῆς Σηστοῦ).

[29]Ο Κόνων, ἐνῶ ἔφευγε με τα ἐννιά πλοία του,
ὅταν κατάλαβε ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν καταστραφεῖ,
ἀφοῦ προσορμίστηκε στὴν Ἀβαρνίδα,
το ἀκρωτήρι τῆς Λαμψάκου, πήρε ἀπὸ ἐκεῖ
τα μεγάλα πανιά τῶν πλοίων τοῦ Λύσανδρου,
καὶ ο ἴδιος με τα οχτὼ πλοία ἐπλευσε για τον Εὐαγόρα
τῆς Κύπρου, ἐνῶ ἡ Πάραλος πρὸς τὴν Ἀθῆνα
για να ἀναγγεῖλει τα γεγονότα.

[30]Ο Λύσανδρος μετέφερε στὴ Λάμψακο καὶ τα πλοία
καὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ κάθε εἶδους λάφυρα
καὶ συνέλαβε μερικοὺς στρατηγούς
καὶ ἀνάμεσά τους τὸ Φιλοκλή καὶ τὸν Ἀδείμαντο.
Τὴν ἴδια ἡμέρα μάλιστα που κατόρθωσε αὐτά
ἔστειλε στὴ Σπάρτη τὸ Θεόπομπο, τὸ Μιλήσιο πειρατή,
για να ἀναγγεῖλει τα γεγονότα,
ο ὁποῖος ἀφοῦ ἔφτασε ἐκεῖ μετὰ ἀπὸ τρεῖς μέρες τα
ἀνακοίνωσε.

[31]Μετὰ ἀπὸ αὐτά ο Λύσανδρος, ἀφοῦ συγκέντρωσε
τοὺς συμμάχους, τοὺς εἶπε να ανταλλάξουν ἀπόψεις
Καὶ να ἀποφασίσουν για τοὺς αἰχμαλώτους.
Τότε,λοιπὸν, διατυπώνονταν πολλὲς κατηγορίες για τοὺς
Ἀθηναίους, ποια δηλ. ἐγκλήματα πολέμου ἤδη εἶχαν
διαπράξει καὶ τι εἶχαν ἀποφασίσει να κάνουν,
αν νικήσουν στὴ ναυμαχία,
να ἀποκόψουν δηλαδὴ τὸ δεξὶ χεῖρι ὅλων ὅσοι θα
πιάνονταν ζωντανοί, καὶ ὅτι, ὅταν ἐπίασαν δύο τριήρεις,
τὴ μια ἀπὸ τὴν Κόρινθο καὶ τὴν ἄλλη ἀπὸ τὴν Ἄνδρο,
ὅλους τοὺς ἄνδρες ἀπ' αὐτές τοὺς πέταξαν στὴ θάλασσα.

Φιλοκλῆς δ' ἦν στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ὃς τούτους διέφθειρεν.

[32] Ἐλέγετο δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ,
καὶ ἔδοξεν ἀποκτεῖναι τῶν αἰχμαλώτων
ὅσοι ἦσαν Ἀθηναῖοι πλὴν Ἀδεϊμάντου,
ὅτι μόνος ἐπελάβετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ
περὶ τῆς ἀποτομῆς τῶν χειρῶν ψηφίσματος·
ἠτιάθη μέντοι ὑπὸ τινῶν
προδοῦναι τὰς ναῦς.

Λύσανδρος δὲ Φιλοκλέα πρῶτον ἐρωτήσας,
ὃς τοὺς Ἀνδρίους καὶ Κορινθίους κατεκρήμνισε,
τί εἴη ἄξιος παθεῖν
ἀρξάμενος εἰς Ἑλληνας παρανομεῖν,
ἀπέσφαξεν.

Ο Φιλοκλής ήταν ο στρατηγός των Αθηναίων που τους εξόντωσε.

[32] Διατυπώνονταν και άλλες πολλές κατηγορίες και φάνηκε καλό να σκοτώσουν όσους αιχμαλώτους ήταν Αθηναίοι, εκτός από τον Αδεϊμάντο, γιατί μόνο αυτός στην εκκλησία του δήμου ήταν αντίθετος στην απόφαση για την αποκοπή των χειρών· κατηγορήθηκε όμως από μερικούς ότι πρόδωσε το στόλο.

Ο Λύσανδρος, αφού ρώτησε πρώτα το Φιλοκλή, που έριξε στη θάλασσα τους Ανδρίους και τους Κορινθίους, ποια τιμωρία του άξιζε να υποστεί, επειδή πρώτος άρχισε να παραβαίνει τους νόμους κατά των Ελλήνων, τον έσφαξε.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1, παραγραφοί 16-32

§ 16-21

Βρισκόμαστε στην τελευταία φάση του Πελοποννησιακού πολέμου. Το δεύτερο βιβλίο των Ελληνικών αρχίζει με τις δυσκολίες συντήρησης του εκστρατευτικού σώματος των Σπαρτιατών στη Χίο και την ανάληψη της ηγεμονίας του σπαρτιατικού στόλου για δεύτερη φορά από το Λύσανδρο. Οι νέοι σύμμαχοι των Λακεδαιμονίων δείχνουν εμπιστοσύνη στο Λύσανδρο, ο οποίος εξασφαλίζει οικονομική βοήθεια από τον Κύρο. Η βάση του σπαρτιατικού στόλου για τις εξορμήσεις τους ήταν η Έφεσος, ενώ των Αθηναίων ήταν η Σάμος.

Στις παραγράφους 16-32 ο Ξενοφών αφηγείται την καταστροφή του αθηναϊκού στόλου στους Αιγός ποταμούς του Ελλήσποντου που σήμανε και το τέλος του εμφυλίου αυτού πολέμου. Βρισκόμαστε στο 405 π.Χ., λίγο πριν από την ήττα των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς και ένα χρόνο πριν απ' την τελική υποταγή της Αθήνας στη Σπάρτη.

Ο Λύσανδρος πλέει προς τον Ελλήσποντο για να αποκόψει τις εμπορικές οδούς των Αθηνών και να εμποδίσει τη μεταφορά σίτου στην Αθήνα από τις χώρες του Εύξεινου Πόντου. Αξίζει να λεχθεί ότι ο βασιλιάς της Σπάρτης Άγης είχε αποκλείσει από την ξηρά την Αθήνα από το 413 π.Χ.

Οι κινήσεις των αντιπάλων:

Λύσανδρος: με 200 περίπου πλοία πλέει ολοταχώς προς τον Ελλήσποντο ξεκινώντας από τη Ρόδο. Παραλαμβάνει στην Άβυδο στρατό υπό την αρχηγία του Θώρακα και με τη βοήθειά του καταλαμβάνει την πλούσια και πολυάνθρωπη Λάμψακο, που ήταν σύμμαχος των Αθηναίων.

Αθηναϊκός στόλος: 180 πλοία με πέντε στρατηγούς και με επικεφαλής τον Κόνωνα. Εισέρχεται στον Ελλήσποντο ύστερα από το Λύσανδρο, αγκυροβολεί στον Ελαιούντα, κατόπιν στη Σηστό και τέλος στους Αιγός ποταμούς, αναζητώντας τρόφιμα.

Στόχος του Λύσανδρου ήταν να εμποδίσει τον απόπλου του αθηναϊκού στόλου και να υποτάξει τις πόλεις που στο μεταξύ είχαν αποστατήσει από τους Σπαρτιάτες. Κατέλαβε τη Λάμψακο, αλλά άφησε ελεύθερους όλους τους πολίτες της. Με τον τρόπο αυτό πέρασε έξυπνα το μήνυμα ότι έρχεται ως ελευθερωτής πόλεων και όχι ως τιμωρός και εκδικητής

§22-24

Λύσανδρος: πανούργος, στόχος του ήταν η ολοκληρωτική καταστροφή των Αθηναίων. Είχε αντιληφθεί ότι οι Αθηναίοι περιφρονούσαν το στόλο των Σπαρτιατών και είχαν χαλαρώσει τα μέτρα ασφαλείας. Οι Αθηναίοι επιθυμούν άμεση εμπλοκή, γιατί είναι βέβαιοι για τη νίκη τους. Αντίθετα, ο Λύσανδρος αποφεύγει να συγκρουστεί κατά μέτωπο με τους Αθηναίους και προσπαθεί να συλλέξει πληροφορίες για τις κινήσεις τους και τις αδυναμίες τους και να τις αξιοποιήσει καταλλήλως. Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι οι Αθηναίοι κινούνται παρορμητικά και με διάθεση υπεροψίας, ενώ ο Λύσανδρος νηφάλια, οργανωμένα και με ορθολογική εκτίμηση των δεδομένων.

§ 25-28

Αλκιβιάδης: Αθηναίος πολιτικός, ήταν θορυβώδης και θρασύς. Κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου, ο Αλκιβιάδης άλλαξε τις πολιτικές του συμμαχίες αρκετές φορές. Στη πατρική του Αθήνα, στις αρχές της δεκαετίας του 410 π.Χ, υιοθέτησε μια επιθετική ξένη πολιτική, και ήταν εξέχων υποστηρικτής της εκστρατείας στη Σικελία, για την οποία εξελέγη και στρατηγός. Όμως κατηγορήθηκε ως Ερμοκοπίδης και ανακλήθηκε για να δικαστεί. Τότε αυτομόλησε στη Σπάρτη, όπου υπηρέτησε ως στρατηγικός σύμβουλος και έδωσε ολέθριες συμβουλές για την πατρίδα του. Και στη Σπάρτη, ωστόσο, ο Αλκιβιάδης απέκτησε ισχυρούς εχθρούς και αποστάτησε στην Περσία. Εκεί υπηρέτησε ως σύμβουλος του σατράπη Τισσαφέρνη, μέχρι να του ζητήσουν οι Αθηναίοι να επιστρέψει. Τότε, υπηρέτησε ως Αθηναίος στρατηγός για αρκετά χρόνια, αλλά οι εχθροί του κατάφεραν να τον εξορίσουν για δεύτερη φορά. Ήταν από τις μεγαλύτερες φυσιογνωμίες της αρχαίας ελληνικής ιστορίας, ικανότατος στρατηγός, έμπειρος και διορατικός. Όμως δεν είχε ηθικές αρχές, ήταν υπέρμετρα φιλόδοξος και καιροσκόπος.

Ο Αλκιβιάδης πρότεινε στους Αθηναίους να φύγουν από τους Αιγός ποταμούς που έχουν αγκυροβολήσει και να πάνε στη Σηστό. Η πρότασή του ήταν λογική, αλλά κανένας Αθηναίος δεν τον άκουσε και τον περιφρόνησαν, από υπεροπτική διάθεση και ζηλοφθονία. Αλλά αυτή η άρνηση και αποπομπή του Αλκιβιάδη είναι κακός οιωνός για την εξέλιξη των πολεμικών επιχειρήσεων. Η Πάραλος και η Σαλαμινία ήταν τα ιερά πλοία των Αθηναίων. Εδώ, η Πάραλος πηγαίνει στην Αθήνα να ανακοινώσει τα δυσάρεστα νέα. Ο πανούργος Λύσανδρος επιτίθεται αιφνιδιαστικά κατά των Αθηναίων, όταν αυτοί είχαν βγει στη ξηρά για αναζήτηση τροφίμων. Η καταστροφή του αθηναϊκού στόλου είναι ολοσχερής, αφού λίγοι μπόρεσαν να σωθούν.

§ 29-32

Κόνων: ναύαρχος και στρατηγός των Αθηναίων. Στην τελευταία αυτή περίοδο του Πελοποννησιακού πολέμου έχε οριστεί αρχηγός του αθηναϊκού στόλου. Στην καταστροφή των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς (405 π.Χ.) κατόρθωσε να σώσει εννέα αθηναϊκά πλοία και κατέφυγε με τα οκτώ απ' αυτά στην Κύπρο, στην αυλή του βασιλιά Ευαγόρα. Αξίζει να τονιστεί η παράτολμη και ευφυής ενέργεια του Κόνωνα, ο οποίος μέσα στον πανικό και τη σύγχυση, άρπαξε τα μεγάλα ιστία των αντιπάλων και εξασφάλισε τη σωτηρία στα εννέα πλοία.

Η Πάραλος και η Σαλαμινία ήταν τα ιερά πλοία των Αθηναίων. Ήταν ταχύπλοα και τα χρησιμοποιούσαν για διπλωματικές και άλλες (όχι πολεμικές) αποστολές. Η Πάραλος διέφυγε τη σύλληψη και μετέφερε στην Αθήνα τη θλιβερή είδηση ότι καταστράφηκε ολοσχερώς ο αθηναϊκός στόλος. Ο Λύσανδρος με τους συμμάχους του αποφασίζουν να φονεύσουν όλους τους Αθηναίους αιχμαλώτους, εκτός από τον Αδείμαντο. Συγκαλώντας πολεμικό συμβούλιο, ο Λύσανδρος θέλει να δώσει μια επίφαση δημοκρατικότητας, ώστε να παρουσιάσει την δική του απόφαση για την εκτέλεση των αιχμαλώτων ως προϊόν συλλογικής ευθύνης. Οι οδυνηρές αναμνήσεις και οι τραυματικές εμπειρίες του πολέμου φορτίζουν περισσότερο την τεταμένη ατμόσφαιρα και οξύνουν τα πάθη. Οι

Λακεδαιμόνιοι εξάντλησαν την σκληρότητα και την απανθρωπιά τους στον Φιλοκλή, ωστέ με τον θάνατό του να ικανοποιήσει τις ψυχές των θυμάτων του. Οι Λακεδαιμόνιοι διέπραξαν ένα αποτρόπαιο ομαδικό έγκλημα και παραβίασαν τους άγραφους νόμους για την τύχη των αιχμαλώτων, γι' αυτό είναι εγκληματίες πολέμου όπως και οι Αθηναίοι. Στη νοσηρή κατάσταση του πολέμου επέρχεται διαστροφή του ήθους και ανατροπή των αξιών, αυθαιρεσία και κατίσχυση του δικαίου του ισχυρότερου.

Συμπεράσματα παραγράφων 16-32:

- α) Οι Αθηναίοι είχαν υποτιμήσει τη ναυτική δύναμη των Λακεδαιμονίων,
- β) ο Λύσανδρος απέφευγε τις προκλήσεις των Αθηναίων,
- γ) οι Αθηναίοι είχαν αγκυροβολήσει στους Αιγός ποταμούς,
- δ) δεν υπήρχε σώμα ανεφοδιασμού,
- ε) αγνόησαν τον Αλκιβιάδη,
- στ) δεν υπήρχε αυστηρή πειθαρχία στο στρατό των Αθηναίων

Οι κύριες αιτίες της ήττας των Αθηναίων ήταν οι εξής:

- α) η στρατηγική ικανότητα του Λύσανδρου,
- β) η μυστικότητα του σχεδίου του και
- γ) ο αιφνιδιασμός

•Οι Αθηναίοι εγκατέλειπαν τα πλοία τους και αποβιβάζονταν στην ξηρά. Έτσι, επέτρεψαν στο Λύσανδρο να τους κατασκοπεύει, να μελετάει τις κινήσεις τους, τις αδυναμίες τους και να καταστρώνει με υπομονή και μεθοδικότητα σχέδια για την επίθεση εναντίον τους.

•Για τέσσερις μέρες οι Αθηναίοι επαναλάμβαναν τις ίδιες κινήσεις. Αυτή η επανάληψη έδωσε την αίσθηση ότι ζουν μια «ρουτίνα» και έτσι η ετοιμότητά τους για πόλεμο υποχώρησε ακόμη περισσότερο. Αντίθετα, οι Σπαρτιάτες, παρακολουθώντας τους Αθηναίους και ζώντας πάντα σε παράταξη μάχης, ανέπτυξαν σιγά -σιγά ακόμα μεγαλύτερη επιθυμία για μάχη.

•Αγνόησαν (οι Αθηναίοι) την παρέμβαση του Αλκιβιάδη, που διαπίστωσε ότι οι Αθηναίοι βρίσκονταν σε μειονεκτική θέση απέναντι στους αντιπάλους.

•Όσο περνούσαν οι μέρες, τόσο περισσότερο οι Αθηναίοι αδιαφορούσαν για την ασφάλεια των πλοίων τους. Όλο και περισσότερο εγκατέλειπαν τα πλοία τους και έβγαιναν στη στεριά. Τελικά, ο Λυσανδρος επιτέθηκε αιφνιδιαστικά σε αφύλακτα πλοία και σε ναύτες διασκορπισμένους στην ξηρά. Οι λανθασμένες λοιπόν κινήσεις, ενέργειες, εκτιμήσεις και επιλογές των Αθηναίων σε συνδυασμό με τον

πετυχημένο τρόπο που τις εκμεταλλεύτηκε ο πανούργος Λύσανδρος αποτελούν τους λόγους της συντριβής των- πράγματι έμπειρων στα ναυτικά - Αθηναίων.

ΛΑΘΗ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΗΤΤΑ

- ο αθηναϊκός στόλος αγκυροβόλησε πολύ κοντά στο σπαρτιατικό (σε απόσταση δεκαπέντε σταδίων)
- Οι Αθηναίοι αγνόησαν το γεγονός ότι ο Λύσανδρος κρατούσε από την πρώτη ημέρα το στόλο του παρατεταγμένο και έτοιμο για επίθεση.
- Άφησαν την πρωτοβουλία των κινήσεων στον αντίπαλο Λύσανδρο. Ενώ παρατάχθηκαν απέναντι στους Σπαρτιάτες, περίμεναν να επιτεθεί αυτός πρώτος. Η αναμονή αυτή ήταν φυσικό να χαλαρώσει τη διάθεση των Αθηναίων για μάχη.

Κεφάλαιο 2, παράγραφοι 1-4

[1] Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. Οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες·

οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι. [2] Λύσανδρος δὲ τοὺς τε φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινα που ἄλλον ἴδιοι Ἀθηναῖον, ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διδοὺς ἐκεῖσε μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοθι δ' οὐ, εἰδὼς ὅτι ὅσῳ ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ, θᾶττον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσσεσθαι. Καταλιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνοιο Σθενέλαον ἄρμοστήν Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν.

[3] Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς ἐλέγετο ἡ συμφορὰ, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων· ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτοῦς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκία, καὶ Ἰστιαίας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων.

[4] Τῇ δ' ὕστεραία ἐκκλησίαν ἐποίησαν ἐν ἧ ἔδοξε τοὺς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἑνὸς καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ τᾶλλα πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν.

[1] Ἀφοῦ ρύθμισε τὴν κατάστασιν ἐν τῇ Λάμψακῳ, ὁ Λύσανδρος ἐπέστειλε ἐναντίον τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Καλχηδόνας. Καὶ οἱ κάτοικοι τὸν ὑποδέχθησαν, ἀφοῦ ἀφῆσαν ἐλεύθερους τοὺς φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων προστατευμένους ἀπὸ σπονδῆς (:συμφωνία). Καὶ αὐτοὶ οἱ ποὺ εἶχαν προδώσει τὸ Βυζάντιον ἐπὶ τὸν Ἀλκιβιάδῃ τότε ἔφυγον ἐπὶ τὸν Πόντον καὶ ὕστερα ἐπὶ τὴν Ἀθήνα καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι πολῖτες.

[2] Καὶ ὁ Λύσανδρος καὶ τοὺς φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ ὅποιον ἄλλο Ἀθηναῖο ἐβλεπε κάπου, τοὺς ἐπέστειλε ἐπὶ τὴν Ἀθήνα,

δίνοντάς ἀσφάλειαν ἐπὶ αὐτοῦς μόνον ποὺ ἐπλεον ἐπὶ ἐκεῖ καὶ ὄχι ἀλλοῦ,

ἐπειδὴ γινώριζε ὅτι ὅσο περισσότεροι συγκεντρωθῶσιν ἐπὶ τὴν πόλιν (τῆς Ἀθήνας) καὶ ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ, (τόσο) ταχύτερα θὰ ὑπάρξει ἐλλείψῃ ἐφοδίων.

Καὶ ἀφοῦ ἀφῆσε ὡς ἄρμοστήν τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Καλχηδόνας τὸν Σθενέλαον τὸν Λάκωνα, ὁ ἴδιος ἀφοῦ ἀπέπεμπε ἐπὶ τὴν Λάμψακον ἐπισκεύαζε τὰ πλοῖα τοῦ.

[3] Ἐπὶ τὴν Ἀθήνα, ὅταν ἐφῆσε ἡ Πάραλος τῆς νύκτα, ἀνακοινωνόταν ἡ συμφορὰ καὶ θρήνος διὰ μέσου τῶν μακρῶν τειχῶν ἐφῆσε ἀπὸ τοῦ Πειραιᾶ ἐπὶ τὴν πόλιν, καθὼς ὁ ἕνας τὸ ἀνακοίνωνε ἐπὶ τὸν ἄλλον· ἐπὶ τὴν νύκτα κανεὶς δὲν κοιμήθηκε, ὄχι μόνον γὰρ θρηνοῦσαν ὅσους εἶχαν χαθεῖ, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο ἀκόμη οἱ ἴδιοι τοὺς ἑαυτοῦς, ἐπειδὴ νόμιζαν ὅτι θὰ πάθουν αὐτὰ ποὺ ἔκαναν ἐπὶ τὸν Μηλίους, ποὺ ἦσαν ἀποικοὶ τῶν Λακεδαιμονίων, ἀφοῦ τοὺς νίκησαν με πολιορκία, καὶ ἐπὶ τὸν κατοίκους τῆς Ἰστιαίας καὶ τῆς Σκιῶνης καὶ τῆς Τορώνης καὶ τῆς Αἰγίνης καὶ πολλοὺς ἄλλους ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων.

[4] Καὶ τὴν ἐπόμενῃ ἡμέρῃ ἔκαναν συνέλευσιν, ἐπὶ τὴν ὁποία ἀποφασίστηκε νὰ φράξουν με χῶμα τὰ λιμάνια ἐκτὸς ἀπὸ ἑνὸς καὶ νὰ ἐπισκεύασουν τὰ τείχη καὶ νὰ ἐγκαταστήσουν φρουρὰς καὶ νὰ προετοιμάσουν ἐπὶ ὅλα τὰ ἄλλα τὴν πόλιν ὡς γὰρ πολιορκία.

[1] Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. Οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες· οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι.

[2] Λύσανδρος δὲ τοὺς τε φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινα που ἄλλον ἴδοι Ἀθηναῖον, ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διδοὺς ἐκεῖσε μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοθι δ' οὐ, εἰδὼς ὅτι ὅσῳ ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ, θᾶττον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσεσθαι.

Καταλιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνοσ Σθενέλαον ἄρμοσθῆν Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν.

[3] Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς ἐλέγετο ἡ συμφορὰ, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶσ διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων· ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτούς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκία, καὶ Ἰστιαίας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων.

[4] Τῇ δ' ὕστεραία ἐκκλησίαν ἐποίησαν ἐν ἧ ἔδοξε τοὺς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἐνὸς καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ τᾶλλα πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2, παράγραφοι 1-4

§1-2

Μετά την καταστροφή των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς ουσιαστικά κριθηκε ο Πελοποννησιακός πόλεμος υπέρ των Λακεδαιμονίων, ο Λύσανδρος εγκαθίδρυσε στις πόλεις που ήταν μέχρι τότε σύμμαχοι των Αθηναίων ολιγαρχίες 10 ανδρών (δεκαρχίες). Δεν παρασύρεται ο Λύσανδρος από την επιτυχία του. Αντίθετα, οι κινήσεις του είναι μετρημένες και σίγουρες. Ο αντίπαλος δεν έχει ταπεινωθεί τελείως. Αυτό θα γίνει όταν καταληφθεί η Αθήνα.

Στόχος Λύσανδρου→ κατάληψη της Αθήνας. Για να πετύχει τον αποκλεισμό της Αθήνας, πρέπει να απογυμνώσει πρώτα τους συμμάχους, γι' αυτό και πλέει εναντίον του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας. Οι κάτοικοι του Βυζαντίου της Καλχηδόνας υποδέχονται τον Λύσανδρο ως ελευθερωτή. Παρέδωσαν τις πόλεις τους σ' αυτόν, αφού εξασφάλισαν με «σπονδές» ασφαλή αναχώρηση για τους άνδρες της αθηναϊκής φρουράς.

εἰδὼς ὅτι ὄσῳ ἂν ... ἔνδειαν ἔσσεσθαι: Έστειλε όσους πιο πολλούς Αθηναίους μπορούσε στην Αθήνα, γιατί πίστευε ότι με την αύξηση του πληθυσμού θα ήταν δύσκολος ο επισιτισμός των κατοίκων και η Αθήνα θα γινόταν εύκολη λεία στον Λύσανδρο. Η Αθήνα πολιορκημένη από τη στεριά για 10 χρόνια περίπου, εφοδιάζονταν με τρόφιμα από τη Θράκη και τον Εύξεινο Πόντο. Ο Λύσανδρος απέκοψε τους θαλάσσιους δρόμους ανεφοδιασμού. Αυτή η κίνηση δείχνει τη μεθοδικότητα και προνοητικότητα του Λυσάνδρου.

αὐτὸς ἀποπλεύσας ,, ἐπεσκευάζεν: Ο Λύσανδρος ήθελε να επισκευάσει τα πλοία του, γιατί κατάλαβε ότι μόνο με ισχυρές ναυτικές δυνάμεις θα μπορούσε να δώσει ένα γρήγορο τέλος στον τρομερό αυτόν πόλεμο.

Λειτουργία των χρόνων: Οι κινήσεις του Λυσάνδρου και των συμμάχων του καταγράφονται σε χρόνο Παρατατικό, ώστε να τονιστεί η διάρκεια (ἔκπλει, ὑπεδέχοντο...), ενώ τα συντελεσμένα γεγονότα αποδίδονται με Αόριστο (κατεστήσατο, ἔφυγον...).

§ 3-4

Στη συνέχεια καταγράφεται η απήχηση που είχε η είδηση της συμφοράς στους Αθηναίους και η συναισθηματική φόρτιση των πολιτών, μετά τη συνειδητοποίηση του κινδύνου. Έπειτα απαριθμούνται τα μέτρα στα οποία κατέληξε η εκκλησία του δήμου για την αντιμετώπιση της κατάστασης.

Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ... ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων: Οι Αθηναῖοι δεν πενθούσαν μόνο όλους αυτούς που καταδίκασε σε θάνατο ο Λύσανδρος, αλλά έτρεμαν και για την τύχη που περίμενε τους ίδιους όταν ο νικητής θα έμπαινε στην Αθήνα. Και είχαν σοβαροὺς λόγους για το φόβο αυτόν, αφού και οι δύο είχαν διαπράξει ανάλογα εγκλήματα σε άλλους Έλληνες. Ο φόβος και η αγωνία, η ανασφάλεια και η απελπισία τους κρατούν ξάγρυπνους, καθώς αρχίζουν να συναισθάνονται ότι έχασαν τη δύναμή τους και ότι θα πάθουν όσα κακά διέπραξαν οι ίδιοι χωρίς οίκτο και ανθρωπισμό.

Πάραλος: Ένα από τα ιερά πλοία της Αθήνας που αναλάμβαναν ειδικές αποστολές.

Μακρά Τείχη: Είναι τα τείχη που ένωναν την Αθήνα με τον Πειραιά. Δε θωράκιζαν μόνο αμυντικά την Αθήνα, αλλά και σε περίπτωση πολιορκίας εξασφάλιζαν τον ανεφοδιασμό της πόλης από το λιμάνι του Πειραιά.

Μηλίσι: Το 416/415 π.Χ. οι Αθηναῖοι κατέλαβαν τη Μήλο και σκότωσαν όλους τους άνδρες που συνέλαβαν (από την εφηβική ηλικία και πάνω). Τα παιδιά και οι γυναίκες πωλήθηκαν ως δούλοι.

Η Ιστιαία είναι πόλη της βόρειας Εύβοιας. Το 445 π.Χ. οι Αθηναῖοι κατέλαβαν την πόλη και έδιωξαν τους κατοίκους της.

Η Σκιώνη και η Τορώνη ήταν πόλεις της Χαλκιδικής. Η συμπεριφορά των Αθηναίων απέναντι στους κατοίκους αυτών των πόλεων ήταν σκληρή και απάνθρωπη, όπως εκείνη απέναντι στους Μηλίσις. Σκότωσαν δηλαδή τους άνδρες από την εφηβική ηλικία και πάνω και πούλησαν ως δούλους τα παιδιά και τις γυναίκες. Η σφαγή και στις δύο πόλεις έγινε το 421 και το 420 π.Χ.

Αίγινα: Το 434 π.Χ. οι Αθηναῖοι έδιωξαν τους Αιγινήτες από το νησί τους. Οι Λακεδαιμόνιοι τους βοήθησαν να εγκατασταθούν στη Θυρέα, στην περιοχή της Κυνουρίας.

Τῆ δ' ὕστεραία...: Την επόμενη μέρα συγκάλεσαν συνέλευση του λαού (Εκκλησία του Δήμου) για να λάβουν έκτακτα μέτρα. Είναι προφανές ότι οι Αθηναῖοι, μετά τις πρώτες εντυπώσεις από την πανωλεθρία τους στους Αιγός ποταμούς, συνέρχονται αμέσως και δραστηριοποιούνται. Αυτό δείχνει τις μεγάλες τους ψυχικές δυνάμεις, την αποφασιστικότητά τους, αλλά και το μέγεθος του κινδύνου.

Αποφάσεις των Αθηναίων:

- α) να επιχωματωθούν όλα τα λιμάνια εκτός από τον Πειραιά,
- β) να αυξηθούν οι φρουρές,
- γ) να γίνουν επισκευές στα τείχη και
- δ) απαραίτητες προετοιμασίες για την επικείμενη πολιορκία

Κεφάλαιο 2,παράγραφοι 16-23

[16] Τιοούτων δὲ ὄντων
Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ
ὅτι εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον,
εἰδὼς ἥξει Λακεδαιμονίους πότερον
ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν
βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἕνεκα.
Πεμφθεὶς δὲ διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ
τρεῖς μῆνας καὶ πλείω, ἐπιτηρῶν
ὅποτε Ἀθηναῖοι ἔμελλον ὁμολογήσειν
ὅ τι τις λέγοι
διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον ἅπαντα.
[17] Ἐπεὶ δὲ ἦκε τετάρτῳ μηνί,
ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ
ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχει,
εἶτα κελεύει εἰς Λακεδαίμονα ἰέναι·
οὐ γὰρ εἶναι κύριος ὧν ἐρωτᾷτο ὑπ' αὐτοῦ,
ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους. Μετὰ ταῦτα ἠρέθη
πρεσβευτῆς εἰς Λακεδαίμονα αὐτοκράτωρ δέκατος αὐτός.
[18] Λύσανδρος δὲ τοῖς ἐφόροις ἔπεμψεν μετ' ἄλλων
Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλην,
φυγάδα Ἀθηναῖον ὄντα, ἀγγελοῦντα
ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει ἐκείνους κυρίου εἶναι εἰρήνης
καὶ πολέμου.
[19] Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις
ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ,
ἐρωτώμενοι δὲ ἐπὶ τίνι λόγῳ ἦκοιεν
εἶπαν ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης,
μετὰ ταῦτα οἱ ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς.
Ἐπεὶ δ' ἦκον,
ἐκκλησίαν ἐποίησαν,
ἐν ἧ Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι
τῶν Ἑλλήνων,
ἀντέλεγον μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίους,
ἀλλ' ἐξαιρεῖν.
[20] Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν
πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδιεῖν
μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις
γενομένοις τῇ Ἑλλάδι,
ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην
ἐφ' ᾧ τὰ τε μακρὰ τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας
καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας
καὶ τοὺς φυγάδας καθέντας,
τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας
Λακεδαιμονίοις ἔπεσθαι

[16] Καὶ καθὼς ἔτσι εἶχε ἡ κατάσταση,
ὁ Θηραμένης εἶπε στὴν ἐκκλησία τοῦ δήμου
ὅτι, ἀν θέλουν νὰ στείλουν αὐτὸν τὸν ἴδιο στο Λύσανδρο,
θα ἐπιστρέψει γνωρίζοντας ἀν οἱ Λακεδαιμόνιοι
ἐπιμένουν γιὰ τὰ τείχη (τὴν κατεδάφιση τῶν τειχῶν),
ἐπειδὴ θέλουν νὰ υποδουλώσουν τὴν πόλη ἢ ὡς ἐγγύηση.
Καὶ ἀφοῦ τὸν ἔστειλαν, παρέμενε κοντὰ στο Λύσανδρο
γιὰ τρεῖς μῆνες καὶ περισσότερο, περιμένοντας
πότε οἱ Ἀθηναῖοι ἐπρόκειτο νὰ συμφωνήσουν
μὲ ο,τιδήποτε τοὺς ἔλεγε κανεὶς
ἐξαιτίας τῆς παντελοῦς ἔλλειψης τροφίμων.
[17] Καὶ ὅταν ἐπέστρεψε τὸν τέταρτο μῆνα,
ἀνακοίνωσε στὴν ἐκκλησία τοῦ δήμου
ὅτι ὁ Λύσανδρος τὸν κρατοῦσε ὡς τότε
κι ἔπειτα τὸν διέταξε νὰ πάει στὴ Σπάρτη·
γιὰτὶ δὲν ἦταν ἀρμόδιος αὐτός, γιὰ αὐτὰ που τὸν ρωτοῦσε,
ἀλλὰ οἱ ἐφοροὶ. Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ἐξελέγη
πρεσβευτῆς γιὰ τὴ Σπάρτη μὲ ἀπόλυτη ἐξουσία μαζί μὲ
ἄλλους ἐννέα.
[18] Καὶ ὁ Λύσανδρος ἔστειλε στοὺς ἐφόρους μαζί μὲ
ἄλλους Λακεδαιμονίους τὸν Ἀριστοτέλη,
που ἦταν Ἀθηναῖος ἐξόριστος, γιὰ νὰ τοὺς ἀνακοινώσει
ὅτι ἀπάντησε στὸν Θηραμένη πὼς ἐκεῖνοι εἶναι ἀρμόδιοι
γιὰ θέματα εἰρήνης καὶ πολέμου.
[19] Ὁ Θηραμένης καὶ οἱ ἄλλοι πρεσβευτές,
ὅταν βρισκόνταν στὴ Σελλασία,
καθὼς ἐρωτήθηκαν μὲ ποιες προτάσεις εἶχαν ἐρθεῖ,
εἶπαν (ὅτι εἶχαν ἐρθεῖ) μὲ ἀπόλυτη ἐξουσία γιὰ εἰρήνη,
μετὰ ἀπὸ αὐτὰ οἱ ἐφοροὶ διέταξαν νὰ τοὺς καλέσουν (στὴν
πόλη τῆς Σπάρτης). Καὶ ὅταν πῆγαν,
συγκάλεσαν συνέλευση,
στὴν ὁποία οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ Θηβαῖοι κυρίως, ἀλλὰ καὶ
πολλοὶ ἄλλοι ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες,
ἀντιπρότειναν νὰ μὴ συνθηκολογήσουν μὲ τοὺς Ἀθηναίους,
ἀλλὰ νὰ τοὺς ἀφανίσουν.
[20] Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὁμῶς ἀρνήθηκαν
νὰ ἐξανδραποδίσουν πόλη ἐλληνική,
που εἶχε κάνει μεγάλο καλὸ στοὺς μεγίστους κινδύνους
που ἀπειλήσαν τὴν Ἑλλάδα,
ἀλλὰ σκόπευαν νὰ κάνουν εἰρήνη
ὑπὸ τὸν ὅρο, ἀφοῦ κατεδαφίσουν τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ
τείχη τοῦ Πειραιᾶ καὶ παραδώσουν τὰ πλοῖα τοὺς ἐκτὸς ἀπὸ
δώδεκα καὶ φέρουν πίσω τοὺς ἐξόριστους,
ἔχοντας τοὺς ἰδίους ἐχθροὺς καὶ φίλους,
νὰ ἀκολουθοῦν τοὺς Σπαρτιάτες

καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὅποι ἂν ἡγῶνται.

[21]Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανάφερον ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας.

Εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιεχεῖτο πολὺς, φοβούμενοι μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν·

οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ.

[22]Τῇ δὲ ὑστεραία ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο τὴν εἰρήνην·

προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων ὡς χρὴ πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις

καὶ τὰ τεῖχη περιαιρεῖν.

Ἀντειπόντων δὲ τινῶν αὐτῷ,

πολὺ δὲ πλειόνων συνεπαινεσάντων,

ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην.

[23] Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν

Πειραιᾶ καὶ οἱ φυγάδες κατῆσαν

καὶ τὰ τεῖχη κατέσκαπτον

ὑπ' αὐλητρίδων πολλῇ προθυμίᾳ,

νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν

τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας.

και στη γη και στη θάλασσα, οπουδήποτε τους οδηγούν.

[21] Ο Θηραμένης και οι πρεσβευτές που ήταν μαζί του μετέφεραν αυτά στην Αθήνα.

Καθώς αυτοί εισέρχονταν (στην Αθήνα), κόσμος πολὺς τους περικύκλωνε, επειδὴ φοβόταν μήπως ἐπέστρεψαν ἀπρακτοὶ· γιατί δεν χωρούσε πια ἄλλη αναβολὴ ἐξαιτίας του πλῆθους των νεκρῶν ἀπὸ το λιμὸ.

[22] Και την επομένη ανακοίνωσαν οι πρεσβευτές με ποιους ὀρους οι Λακεδαιμόνιοι θα υπέγραφαν την εἰρήνη. Και ἐξ ὀνοματὸς τους μιλοῦσε ο Θηραμένης, λέγοντας ὅτι πρέπει να υπακούσουν στους Σπαρτιάτες και να κατεδαφίσουν τα τεῖχη.

Και επειδὴ μερικοὶ διαφώνησαν, πολὺ περισσότεροι ὀμως ἐπιδοκίμασαν, αποφασίστηκε να δεχθούν την εἰρήνη.

[23] Μετὰ ἀπὸ αυτά κατέπλευσε και ο Λύσανδρος στον Πειραιᾶ και οι ἐξόριστοι ἐπέστρεψαν και ἄρχισαν να κατεδαφίζουν τα τεῖχη με μεγάλη προθυμία ὑπὸ τους ἡγους των αυλῶν των αὐλητρίδων, πιστεύοντας ὅτι ἐκείνη η ἡμέρα ἦταν η ἀρχὴ της ἐλευθερίας για την Ελλάδα.

[16] Τοιούτων δὲ ὄντων Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ

Λύσανδρον, εἰδὼς ἤξει Λακεδαιμονίους πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι

περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἔνεκα. Πεμφθεὶς δὲ διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλείω,

ἐπιτηρῶν ὀπότε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον ἅπαντα ὃ τι τις λέγοι ὀμολογήσειν

[17] Ἐπει δὲ ἦκε τετάρτῳ μηνί, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχοι, εἶτα

κελεύοι εἰς Λακεδαίμονα ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος ὢν ἐρωτῶτο ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους. Μετὰ

ταῦτα ἠρέθη πρεσβευτῆς εἰς Λακεδαίμονα αὐτοκράτῳ δέκατος αὐτός.

[18] Λύσανδρος δὲ τοῖς ἐφόροις ἔπεμψεν ἀγγελοῦντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλην, φυγάδα

Ἀθηναῖον ὄντα, ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει ἐκείνους κυρίους εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου.

[19]Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἐρωτώμενοι δὲ ἐπὶ τίνι λόγῳ ἤκοιεν εἶπαν ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦτα οἱ ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς. Ἐπεὶ δ' ἤκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἣ ἄντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἐξαιρεῖν.

[20]Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδιεῖν μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην ἐφ' ᾧ τὰ τε μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας καὶ τοὺς φυγάδας καθέντας, τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίοις ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὅποι ἂν ἤγῳνται.

[21]Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανάφερον ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἰσιόντας δ' αὐτούς ὄχλος περιεχεῖτο πολὺς, φοβούμενοι μὴ ἄπρακτοι ἤκοιεν· οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ.

[22]Τῇ δὲ ὑστεραία ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο τὴν εἰρήνην· προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων ὡς χρὴ πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τεῖχη περιαιρεῖν. Ἀντειπόντων δὲ τινῶν αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειόνων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην.

[23] Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ οἱ φυγάδες κατήσαν καὶ τὰ τεῖχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων πολλῇ προθυμίᾳ, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2, παράγραφοι 16-23

§ 16-18

Η κατάσταση στην Αθήνα είναι δραματική, αφού ο κλοιός της πολιορκίας σφίγγει διαρκώς, οι κάτοικοι είναι καταπονημένοι από τις στερήσεις, την πείνα και τον φόβο, ενώ βρίσκονται σε σύγχυση.

- **Ο Θηραμένης** ήταν ένας Αθηναίος πολιτικός, μετριοπαθής ολιγαρχικός, που συχνά βρισκόταν παγιδευμένος μεταξύ των δημοκρατικών από τη μια πλευρά και των ακραίων ολιγαρχικών από την άλλη πλευρά. Το 404 π.Χ εκτελέστηκε από τους εξτρεμιστές, που οι πολιτικές τους ήταν αντίθετες.

Ήταν ένας από τους αρχηγούς του πραξικοπήματος το 411 π.Χ., υπηρέτησε ως στρατηγός για αρκετά χρόνια μετά από το πραξικόπημα. Μετά την ήττα των Αθηναίων στη ναυμαχία στους Αιγός Ποταμούς, ο Θηραμένης φρόντισε τους όρους υποταγής της Αθήνας στη Σπάρτη. Τότε, έγινε μέλος της στενής ολιγαρχικής κυβέρνησης, γνωστή ως Τριάκοντα Τύραννοι, την οποία επέβαλε η Σπάρτη μετά το τέλος του πολέμου. Όπως έκανε και το 411 π.Χ, ο Θηραμένης άρχισε να συγκρούεται με τα μέλη της κυβέρνησης και εκτελέστηκε χωρίς δίκη. Ο αρχηγός των Τριάκοντα τυράννων (ο Κριτίας) ήταν εκείνος που τον ανάγκασε να πει το κώνειο.

Ο Θηραμένης, εξαπάτησε τους συμπολίτες του, πείθοντας τους να τον στείλουν ως πρεσβευτή στον Λύσανδρο, ενώ εκείνος σκόπιμα καθυστερούσε ώστε οι Αθηναίοι να δεχθούν τους επαχθείς όρους. Κατά την επιστροφή εξακολουθεί να ακολουθεί την ίδια παραπλανητική τακτική και αποστέλλεται, μαζί με άλλους εννέα πρέσβεις, στη Σπάρτη με απόλυτη πληρεξουσιότητα.

- **Εκκλησία του Δήμου:** ήταν η γενική συνέλευση όλων των Αθηναίων που είχαν πλήρη δικαιώματα. Είχε σπουδαιότερες δικαιοδοσίες. Ψήφισε νέους νόμους, εξέλεγε ορισμένους από τους αιρετούς ή κληρωτούς άρχοντες, ασκούσε έλεγχο της διοίκησης, αποφάσιζε για τη σύναψη ειρήνης ή την κήρυξη πολέμου..
- **πρεσβευτής αυτοκράτωρ:**λέγεται εκείνος που ως πληρεξούσιος των Αθηναίων έχει πάρει την εντολή να χειριστεί τα θέματα και τη σύναψη της ειρήνης «εν λευκώ», όπως εκείνος νομίζει.
- **Χαρακτηρισμός Θηραμένη:** Δεν στάθηκε άξιος της εμπιστοσύνης των συμπολιτών του, αφού ενήργησε δόλια και υστερόβουλα, χωρίς να διεκδικήσει το καλύτερο δυνατό για τους ηττημένους Αθηναίους. Αντίθετα φρόντισε, σε συνεργασία με τους εχθρούς της πατρίδας του, να υπονομεύσει τις δυνατότητες αξιοπρεπούς συνθηκολόγησης και έφερε τους Αθηναίους προ τετελεσμένου γεγονότος. Εκμεταλλευόμενος την απόγνωσή τους, προσπάθησε να αποκομίσει προσωπικά οφέλη τόσο για τον ίδιο, όσο και για την φιλοσπαρτιατική παράταξη. Η στάση του φανερώνει έναν αδίστακτο καιροσκόπο, που υπέταξε την ανεξαρτησία της πόλης του στις ιδιοτελείς επιδιώξεις του. (δόλιος, ιδιοτελής, υστερόβουλος, προδότης, ύπουλος, αδίστακτος, ανειλικρινής, ικανός για όλα, αφού φτάνει στο σημείο να διαπραγματεύεται το «πούλημα» της πατρίδας του, αρκεί να ικανοποιήσει τις δικές τους προσωπικές φιλοδοξίες)

§ 19-23

Παράλληλα, ο Λύσανδρος ενημερώνει τους εφόρους για τις ενέργειές του και όταν οι δέκα πρέσβεις της Αθήνας φτάνουν στη Σελλασία για τη σύναψη ειρήνης, οι έφοροι τους καλούν σε συνέδριο που απαρτίζεται από τους αντιπροσώπους των πόλεων της πελοποννησιακής συμμαχίας.

Οι Κορίνθιοι και ιδιαίτερα οι Θηβαίοι ήταν άσπονδοι εχθροί των Αθηναίων. Πρότειναν στο συνέδριο να καταστραφεί πλήρως η Αθήνα. Αντίθετα, οι Σπαρτιάτες επέδειξαν μεγαλοψυχία και γενναιοφροσύνη και εμφανίζονται ως προστάτες των ηττημένων, γιατί αναλογίστηκαν την προσφορά της Αθήνας στην διάκριση των Περσικών πολέμων. Έθεσαν, όμως, βαρείς και ταπεινωτικούς όρους ειρήνης, ώστε να καταστήσουν παντελώς ακίνδυνο τον άλλοτε ισχυρό ανταγωνιστή, να δικαιώσουν τους ολιγαρχικούς ομοϊδεάτες τους και να καταρακώσουν το κύρος της πόλης.

Οι όροι της ειρήνης:

- να γκρεμίσουν οι Αθηναίοι τα Μακρά τείχη και το τείχος γύρω από τον Πειραιά (σύμβολο του μεγαλείου και της δύναμης της πόλης)
- να παραδώσουν όλα τα πλοία τους εκτός από δώδεκα (πηγή ισχύος και μοναδική απειλή για τους εχθρούς της πόλης)
- να δεχτούν την επιστροφή των πολιτικών εξορίστων (εστίες προστριβών και εντάσεων)
- να έχουν τους ίδιους εχθρούς και φίλους με τους Σπαρτιάτες
- και να τους ακολουθούν σε όλες τους τις εκστρατείες (παραδοχή της ηγεμονίας της Σπάρτης)

Η ώρα της κατεδάφισης των τειχών και της παράδοσης της πόλης παίρνει χαρακτήρα πανηγυρικό, καθώς οι Έλληνες αφελώς νομίζουν ότι εκείνη η μέρα σήμαινε την απαρχή της ελευθερίας για όλη την Ελλάδα. Λίγοι είχαν συνειδητοποιήσει ότι ο τρομερός αυτός εμφύλιος πόλεμος ήταν ολέθριος για όλες τις ελληνικές πόλεις- κράτη.

Συνέπειες Πελοποννησιακού πολέμου:

- Μειώθηκε η καλλιέργεια της γης
- περιορίστηκε το εξαγωγικό εμπόριο
- διαταράχτηκε η κοινωνική ισορροπία
- μεγάλωσε το χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών
- παρήκμασαν οι πόλεις-κράτη, που εξαντλήθηκαν στρατιωτικά και οικονομικά.